

Пасічник І. А. ПРОБЛЕМА ТРАНСПОЗИЦІЇ В ЛІНГВІСТИЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Вивчення особливостей транспозиційних процесів на сучасному етапі розвитку лінгвістики є актуальним, оскільки питання міжчастиномовних переходів, незважаючи на тривалу історію їхнього дослідження в зарубіжному та вітчизняному мовознавстві, ще не отримали остаточного розв'язання. Метою нашої статті вбачаємо у висвітленні проблеми транспозиції в сучасній лінгвістичній літературі. Поставлена мета вимагає реалізації таких завдань: 1) з'ясувати як тлумачиться поняття транспозиції в сучасній зарубіжній і вітчизняній лінгвістиці; 2) визначити, які положення вчення про транспозицію є для нас найбільш прийнятними; 3) охарактеризувати функціональну транспозицію як триступеневий перехід, що реалізується на синтаксичному, морфологічному і семантичному мовних рівнях; 4) описати відприкметникову синтаксичну, морфологічну і семантичну вербалізацію.

У сучасній лінгвістиці під поняттям «транспозиція» (середньолат. *transpositio* – переставлення, від лат. *transponere* – переставляти) розуміють використання однієї форми у функції іншої. Термін «транспозиція» тлумачать у широкому та вузькому значенні. У широкому розумінні – це будь-яке переносне вживання мовної форми, зокрема транспозиція грамам дієслівного часу (наприклад, уживання теперішнього часу замість минулого або майбутнього), способу (наприклад, функціонування наказового способу в значенні умовного), комунікативних типів речення (наприклад, використання розповідного речення в ролі наказового) і под. Цей термін поширюється також і на позначення метафоричного та ін. перенесення значень слів. У транспозиції прийнято вирізняти три елементи: вихідну форму (транспоноване), засіб транспозиції (транспозитор) і результат (транспозит). У вузькому значенні транспозиція, або функціональна транспозиція, засвідчує перехід слова з однієї частини мови до іншої або його використання у функції іншої частини мови. Традиційно розрізняють два ступені цієї транспозиції: 1) неповна, або синтаксична, за якої змінюється тільки синтаксична позиція вихідної одиниці без зміни її морфологічної належності до відповідної частини мови; 2) повна, або морфологічна, за якої утворюється слово іншої частини мови. Залежно від частини мови, в яку переходить слово, вирізняють субстантивізацію, вербалізацію, ад'єктивізацію, адвербіалізацію тощо [6, с. 692].

Основоположником теорії транспозиції був відомий швейцарський мовознавець Ш. Баллі, учень і послідовник Ф. де Соссюра. Учений першим звернув увагу на великі потенційні можливості транспозиції у сфері синтаксичних досліджень. Зокрема, він писав: «Категорії представляють собою реальність, і якщо мова з такою легкістю переводить знаки з однієї категорії в іншу, то це робиться з допомогою сукупності спеціальних засобів транспозиції, які мова передає в розпорядженні мовлення ...» [13, с. 396].

Питання транспозиції, задекларовані Ш. Баллі, отримали подальший розвиток у працях Л. Теньєра, Є. Куриловича, М. Докуліла, О. Єсперсена та ін. Для тлумачення цього поняття Л. Теньєр уживає термін «трансляція». Сутність трансляції (у нашому розумінні транспозиції) учений вбачає в тому, що вона переводить повнозначні слова з однієї граматичної категорії в іншу, тобто перетворює один клас слів на інший [13, с. 378]. Л. Теньєр диференціює трансляцію на два основні типи: 1) трансляція першого ступеня стосується переходу слів із однієї частини мови в іншу; 2) трансляція другого ступеня передбачає використання речень у функції іменників, прикметників, прислівників. Беручи до уваги багатовимірність цього поняття, науковець у межах указаних типів вирізняє такі різновиди трансляцій: каскадні та інвертовані, прості та багатократні, марковані та немарковані, категорійні та субкатегорійні, формальні, послаблені, семантичні тощо [13].

Є. Курилович для означення транспозиції використовує термін «деривація». Мовознавець вивчає дериваційні процеси на лексичному та синтаксичному рівнях. Лексична деривація, на його погляд, передбачає зміну лексичного значення похідного слова щодо твірного за незмінності їхньої первинної синтаксичної позиції. Синтаксична деривація (у розумінні синтаксичної транспозиції), зумовлює модифікацію категорійних одиниць вихідної частини мови і веде до зміни синтаксичної функції слова в межах того самого лексичного значення. Слово, яке функціонує з тим же лексичним значенням, але в новій синтаксичній позиції, є синтаксичним дериватом (у нашому розумінні синтаксичним транспозитом) [10, с. 60-61].

Природу транспозиції в канві модифікації та мутації висвітлює М. Докуліл. Указані поняття науковець розглядає як словотвірні типи, що стосуються як міжчастиномовних переходів, так і змін у межах однієї частини мови. Транспозиція, на думку вченого, передбачає зміну частиномовної належності слова зі збереженням його лексичного значення. Модифікація стосується несуттєвих зрушень у семантиці слова в межах тієї самої частини мови. Мутація веде до виникнення абсолютно нового значення на основі старого [14, с. 29-49, 68-76].

Проблема транспозиції знайшла своє обґрунтування у працях Е. Бенвеніста, В. Гака, О. Земської, О. Кубрякової, В. Бабайцевої, В. Богданова, Ю. Степанова та ін. На матеріалі української мови відповідну проблематику сьогодні активно вивчають І. Вихованець, К. Городенська, Н. Клименко, А. Загнітко, Є. Карпіловська, В. Ожоган та ін.

Досить часто дослідники, використовуючи терміни «транспозиція», «деривація» тощо, вкладають у них різний зміст. Наприклад, розподіл дериваційних процесів О. Земської, В. Богданова, О. Кубрякової та ін. ґрунтуються насамперед на продуктивній ідеї класифікації словотвірних типів М. Докуліла. Зокрема, О. Земська, розподіляючи деривацію на синтаксичну та лексичну, в межах останньої вирізняє транспозиційні і нетранспозиційні типи. Синтаксична деривація, на погляд ученої, являє собою перехід слова з однієї частини мови в іншу, без змін у його лексичному значенні. Транспозиційний тип лексичної деривації стосується переходу слова з однієї частини мови в іншу, який супроводжується змінами в його значенні. Нетранспозиційний тип лексичної деривації передбачає зміну лексичного значення похідного слова в межах тієї самої частини мови [8, с. 192]. У класифікації В. Богданова розрізняються такі три типи словотвору: транспозиційний словотвір, власне словотвір і гібридний словотвір. Транспозиційний словотвір збігається з синтаксичною деривацією. Власне словотвір стосується процесів, за яких похідне і твірне слово, будучи нетотожні за значенням, належать до тієї самої частини мови. Гібридний (змішаний) словотвір зумовлює появу дериватів, які відрізняються від твірних слів лексичним значенням і частиномовною належністю [3, с. 171]. На думку О. Кубрякової, транспозиція – це вище, що має стосунок до різних

рівнів будови мови. З огляду на це, «доцільно розрізняти транспозицію морфологічну, результатом якої (чи виявом якої) є повна зміна морфологічного оточення вихідної основи, і транспозицію синтаксичну, результатом якої є зміна синтаксичних функцій вихідної одиниці без повної зміни її морфологічного оточення» [9, с. 75].

Ю. Степанов під транспозицією розуміє «таке мовне явище, коли мовна одиниця, або мовний знак, не змінюючи свого основного «речового» значення, змінює граматичне значення. Відповідно до того, чи виявляється транспозиція а) лише в зміні синтаксичного оточення й сполучуваності або б) у зміні лінійного означаючого знака, вона поділяється на два види – імпліцитна транспозиція, або гіпостаз, і експліцитна, або функціональна, транспозиція» [12, с. 185].

Деякі лінгвісти розглядають транспозиційні процеси, з одного боку, як перехідність у вузькому розумінні, тобто такі діахронні перетворення, внаслідок чого утворюються нові компоненти, які виступають функціональними омонімами щодо вихідних компонентів, з іншого боку, як гібридні, контамінаційні явища на синхронному зрізі [1; 11]. У першому значенні транспозиція являє собою перехід у системі частин мови. У другому значенні вона пов'язана з проміжними, контамінаційними перетвореннями, за яких дериват зосереджує в собі функції вихідної частини мови й тієї, до якої транспонується.

Услід за професором І.Вихованцем, транспозицію розглядаємо як перехід слова з однієї частини мови до іншої, який під впливом функціональних потреб може набувати синтаксичного, морфологічного і семантичного вираження [4, с. 19-23; 5, с. 57-60; 7, с. 26-28]. Синтаксична транспозиція зумовлює утворення функціонально співвідносних синтаксичних одиниць для реалізації певної семантики, регламентує синтаксичне структурування тих чи тих значень. Вона засвідчує переміщення слова в нетипову для нього формально-синтаксичну позицію і є початковим ступенем переходу в системі частин мови. Морфологічна транспозиція реалізується завдяки морфологічному закріпленню формально-синтаксичної функції. Семантичний ступінь переходу сигналізує про набуття транспозитом іншого порівняно з вихідною лексичною семантикою значення і є завершальним у частиномовному переході.

Відповідно до п'ятикомпонентної системи частин мови, які вирізняємо з урахуванням семантичних, морфологічних і синтаксичних ознак, можливі такі ступені переходу в системі частин мови: 1) синтаксична, морфологічна і семантична субстантивізація; 2) синтаксична, морфологічна і семантична вербалізація; 3) синтаксична, морфологічна і семантична ад'єктивізація; 4) синтаксична і морфологічна адвербіалізація тощо. Зазначаємо, що на відміну від інших міжчастиномовних переходів, транспозиція частин мови у прислівник являє собою двоступеневий процес, що реалізується лише на синтаксичному та морфологічному мовних рівнях.

Частини мови наділені неоднаковими транспозиційними можливостями. Типовим віддзеркаленням транспозиційних між частиномовних відношень є відприкметникова вербалізація. У сучасній українській літературній мові перехід прикметника у сферу дієслова являє собою триступеневий процес, який реалізується на синтаксичному, морфологічному та семантичному мовних рівнях. Розгляд транспозиції прикметника в дієслівний простір доцільно розпочинати з синтаксичного ступеня. Синтаксичний ступінь відприкметникової вербалізації являє собою початкову площину, яка характеризується великою позиційною рухливістю слів та їхнім семантико-синтаксичним варіюванням. Зміна первинної, означальної, формально-синтаксичної позиції прикметників на вторинну, присудкову, засвідчує переміщення із власне-прикметникового у власне-дієслівне функціонування і сигналізує про визначальну роль синтаксичних чинників у визначенні частиномовної належності слів.

У формально-синтаксичній структурі речення синтаксичний перехід прикметника в дієслівну сферу реалізується аналітично. Прикметникова форма, поєднуючись з морфемою-зв'язкою *бути*, рідше з іншими напівзв'язками типу *ставати (стати), здаватися (здатися)* і под., набуває синтаксичного статусу дієслова. Морфеми-зв'язки закріплюють притаманні дієслову парадигматичні характеристики, зокрема категорії часу, способу та особи, зрідка – виду, нейтралізують визначальну для прикметника категорію відмінка, а також модифікують категорії числа й роду, напр.: *У мужички руки чорні ...* (Леся Українка); *Коли буду я навіть сивою, і життя моє піде мрякою, я для тебе буду красивою, а для когось, може, й ніякою* (Л. Костенко); *А дід був великим і простотою своєю* (В.Симоненко); *... будь навіки мені незвичайним!* (Л. Костенко); *Йому ця картина стає ясною* (У. Самчук); *Шкіра стала гнідою* (У. Самчук). Набуваючи парадигматичних параметрів дієслова, віддієслівний транспозит закріплює відповідно його синтагматичні показники, які насамперед стосуються валентних спроможностей та сполучувальних можливостей у структурі речення, напр.: *Що ж він винен (Сулейманові)?* (П.Загребельний); *Зараз Горбатий був йому потрібний* (Валерій Шевчук); *Хоч на щастя життя багате* (В.Симоненко); *Море було тихе* (П. Загребельний); *Там люди завжди були похмурі* (У.Самчук).

Вербалізація прикметника звичайно представлена синтаксичним ступенем його переходу. Будь-який прикметник, що вживається у присудковій позиції, зазнає синтаксичного переходу в дієслівний простір. Хоча є всі підстави стверджувати, що синтаксична вербалізація більшою мірою стосується прикметників – виразників власне-ознаки як безпосередньої властивості предмета, що є його природною сутністю. Відприкметникова синтаксична вербалізація закріплена семантико-синтаксичною валентністю, обсяг якої не можна визначити суто теоретично для всіх предикатів якості загалом. Після детального вивчення прикметникових предикатів робимо висновок, що прикметники, для яких присудкове вживання є первинним характеризуються збільшенням валентного потенціалу, котрий не виходить поза межі трьох залежних семантико-синтаксичних позицій: лівобічної позиції суб'єкта якості та двох правобічних позицій – об'єкта якості та адресата якості або лівобічної позиції суб'єкта якості та двох правобічних позицій об'єкта якості, останні у свою чергу диференціюються на власне-об'єктну та об'єктну із семантикою уточнення або обмеження. Проте такий набір залежних іменникових компонентів характерний лише для незначної частини прикметникових предикатів, напр.: *Кому і що ми винні?* (Л.Костенко); *Вони були ... в чомусь також подібні* (У.Самчук); *Хлопчик був ... схожий на свого великого батька ...* (П.Загребельний); *Я така вам вдячна ...* (Валерій Шевчук). Для предикатів якості типовим є поєднання з одним залежним компонентом – суб'єктом, напр.: *Козак Сироватка побожний* (Ю. Мушкетик); *Дорога до Стамбула була далека* (П. Загребельний); *Тіло стало таким ... слухняним* (В.Симоненко); *Батько теж став серйозний* (Валерій Шевчук).

Морфологічний ступінь транспозиції стає можливим завдяки позиційному закріпленню слів у присудкової функції. Він є вищим порівняно з синтаксичним як початковим ступенем переходу в системі частин мови. Морфологізація властива не всім дієслівним синтаксичним транспозитам. На наш погляд, відприкметникова морфологічна вербалізація здійснюється вибірково з урахуванням семантичного наповнення синтаксичних дериватів. Морфологічне завершення синтаксичної транспозиції характерне переважно для прикметників, які вказують на зовнішні ознаки (колір, розмір, обсяг, форму тощо), на фізичні або психічні властивості істоти та ін. Проте найбільшого поширення в сучасній українській мові набули похідні дієслова, які позначають процесуальні зміни кольорової гама, напр.: *ставати білим* → *біліти*; *ставати синім* → *синіти*; *ставати жовтим* → *жовтіти*. Якісні прикметники лягли в основу утворення двох різновидів дієслів: 1) дієслова від нейтральних щодо прикметникових ступенів порівняння форм; 2) дієслова від прикметникових форм вищого ступеня порівняння, пор.: *Повітря стає теплим* → *тепліє* і *Повітря стає теплішим* → *теплішає*; *Мед стає прозорим* → *прозоріє* і *Мед стає прозорішим* → *прозорішає*.

Іноді прикметникам, які зазнали синтаксичного і морфологічного ступенів переходу в дієслово, властивий і семантичний ступінь найвищого рангу, який кваліфікують як завершальний. Його особливістю є явно не виражена перехідність від морфологізованої до семантичної стадії перетворень. Зокрема, на основі первинних значень морфологізованих похідних дієслів, що позначають перебіг процесуальних змін, можуть виникати похідні значення. Так, основні значення дієслів стану *біліти*, *чорніти*, *жовтіти*, *зеленіти* і т. д. «ставати, робитися білим, чорним, жовтим, зеленим» стали вихідними для вторинних (більш дієслівних) значень «виділятися певним кольором», «виднітися». Диференціація морфологічного і семантичного ступенів переходу прикметника в дієслово можлива лише в контексті, пор.: *Листя на деревах від нього (диму) жовтіє* (О. Гончар) і *Гей, поля жовтіють і синіє небо, плугатар у полі ледве маячить ...* (М. Рильський).

Отже, як засвідчує аналізований теоретичний матеріал, проблема транспозиції неоднозначно висвітлена в лінгвістичних студіях і належить до найбільш дискусійних у сучасному мовознавстві. Ми розглянули транспозицію як кількеступеневий міжчастининомовний перехід, що здійснюється в межах кардинальних частин мови й реалізується синтаксично, морфологічно та семантично. Частини мови характеризуються неоднаковими транспозиційними можливостями. Типовим відзеркаленням транспозиційних міжчастининомовних відношень є відприкметникова вербалізація, яка звичайно представлена синтаксичним ступенем переходу. На відміну від синтаксичної морфологічна вербалізація прикметника відбувається вибірково, з урахуванням семантичного наповнення синтаксичних транспозитів. Семантичного ступеня переходу в дієслівну сферу зазнає лише незначна частина морфологічних дериватів. На нашу думку, комплексного дослідження потребує перехід іменників, числівників та прислівників у дієслівний простір.

Література

1. Бабайцева В. В. Классификация частей речи с учетом существования гибридных слов // Филол. науки. Вопр. синтаксиса рус. яз. – Тамбов, 1973. – С. 102-112.
2. Балли Ш. Общая лингвистика и вопросы французского языка. – М.: Изд-во иностр. лит., 1955. – 416 с.
3. Богданов В. В. Семантико-синтаксическая организация предложения. – Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1977. – 204 с.
4. Вихованець І. Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті. – К.: Наук. думка, 1988. – 256 с.
5. Вихованець І. Р. Різновиди транспозиції // Актуальні проблеми граматики: Зб. наук. пр. / Ред. кол.: Василь Ожоган (відп. ред.) та ін. – Кіровоград, Кіровоград. держ. пед. ун-т імені Володимира Винниченка, 1997. – С. 57-60.
6. Вихованець І. Р. Транспозиція // Українська мова: Енциклопедія / Редкол.: Русанівський В. М. (співголова), Тараненко О. О. (співголова), М. П. Зяблюк та ін. – 2-ге вид., випр. і доп. – К.: Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М. П. Бажана, 2004. – С. 692.
7. Вихованець І. Р. Теоретична морфологія української мови: Академ. граматика укр. мови / І. Вихованець, К. Городенська; За ред. І. Вихованця. – К.: Унів. вид-во «Пульсари», 2004. – 400 с.
8. Земская Е. А. Современный русский язык: Словообразование. – М.: Просвещение, 1973. – 304 с.
9. Кубрякова Е. С. Деривация, транспозиция, конверсия // Вопр. языкознания. – 1974. – № 5. – С. 64-76.
10. Курилович Е. Очерки по лингвистике. – М.: Изд-во иностр. лит., 1962. – 456 с.
11. Ожоган В. М. Транспозиційні процеси у складі прономінативних слів // Граматика слова і граматика мови: Зб. наук. праць, присвячений ювілею доктора філологічних наук, професора, члена-кореспондента НАН України, завідувача відділу граматики та історії української мови Інституту української мови НАН України І. Р. Вихованця / Укл.: Анатолій Загнітко (наук. ред.) та ін. – Донецьк: ДонУ, 2005. – С. 97-114.
12. Степанов Ю. С. Имена. Предикаты. Предложения. – М.: Наука, 1981. – 360 с.
13. 229. Теньер Л. Основы структурного синтаксиса. – М.: Прогресс, 1988. – 654 с.
14. Dokulil M. Tvoření slov v češtině. – Praha: Nakl. Č. akad. věd., 1962. – Sv. 1. – 263 s.

У зв'язку із переорієнтацією сучасного мовознавства на антропометричність зростає науковий інтерес до вивчення мовлення: закономірностей людського спілкування. Дискурс є однією із найважливіших категорій лінгвістики мовлення.

„Лингвистический энциклопедический словарь” детермінує дискурс як

„ зв'язний текст у сукупності з екстралінгвістичними – прагматичними, соціокультурними, психологічними та іншими факторами; текст, узятий у подієвому аспекті; мовлення, яке розглядається як цілеспрямована соціальна дія, як компонент, що бере участь у взаємодії людей і механізмів їх свідомості (когнітивних процесів)” [2, с. 136-137].

Спектр функціонування цього терміна на сьогодні є надзвичайно широким і неозначеним.

Серед його тлумачень виділяють, головним чином, наступні: 1) зв'язний текст; 2) усно-розмовна форма тексту; 3) діалог; 4) група висловлювань, пов'язаних між собою за змістом; 5) мовленнєвий твір як даність – письмова або усна [7, с. 467].

Певною мірою збігається і класифікація дефініцій дискурсу, розроблена К.С.Серажим: 1) зв'язний текст у сукупності з екстралінгвістичними чинниками; 2) текст, узятий у подієвому аспекті; 3) текст, що утворився в процесі дискурсії, коли значення „на виході” стає адекватним авторському задуму; 4) сукупність тематично, культурно або інакше пов'язаних текстів, що допускає розвиток доповнення іншими текстами; 5) спілкування, що розглядається як реалізація певних дискурсивних практик [9, с. 12].

Уточнюючи тлумачення дискурсу як складного соціолінгвістичного феномена сучасного комунікативного середовища, К.С. Серажим робить акцент на таких його основних рисах: 1) детермінація соціокультурними, політичними, прагматично-ситуативними, психологічними та іншими чинниками; 2) наявність двох структур – лінгвістичної („видимої”) та екстралінгвістичної („невидимої”) [9, с. 13].

Не зважаючи на неоднозначні трактування терміна „дискурс”, більшість вчених схиляється до думки, що фундаментом функціонування дискурсу в інформаційному просторі є текст або їх сукупність.

Звідси виходить, що актуалізація тексту при наявності прагматичного компонента і є дискурс. Ця актуалізація можлива лише при наявності адресанта та адресата повідомлення. Щодо останнього, то тут же варто було б відзначити специфіку публічного, зокрема, газетного дискурсу. Адже для нього характерна невизначеність адресату (за винятком спеціалізованих періодичних видань).

Газета має за мету здійснення впливу на якомога найбільшу кількість членів суспільства. Звідси виходить, що головна установка газетного дискурсу спрямовується на середнього читача [1, с. 9].

У реалізації такої цілі – залучення великої кількості реципієнтів – важливу роль відіграє атенційний аспект. Серед засобів безпосереднього впливу на читача найсильнішими позиціями В.Л.Наєр називає заголовок, вступний та останній абзаци [6, с. 115]. Ці позиції, безперечно, є універсальними для більшості періодичних видань.

Однак, на нашу думку, на сьогодні дискурсологія потребує нових розроблень у зіставному плані. Адже дискурс здійснюється засобами певної мови, враховуючи при цьому національний менталітет отримувача інформації. Тому наша стаття присвячується вивченню національно-культурної специфіки атенційного аспекту публічного дискурсу.

Мета представленої роботи полягає у :

1) дослідженні специфічних особливостей газетного дискурсу у Німеччині та в Україні;

2) з'ясуванні засобів впливу та привертання уваги реципієнта.

Джерелами нашої розвідки стали популярні видання Німеччини „Bild” (№ 211/37, 9. September 2004) та російськомовна газета України „Бульвар” (№ 2, январь 2005; № 5, м. но 2005).

Як вже зазначалось, заголовок є одним із дієвих способів привертання уваги читача. Тому об'єктом нашого аналізу стали архітектонічні та композиційно-стилістичні засоби оформлення заголовків цих газет.

Нами було обстежено 129 заголовків у німецькому виданні та 127 в українських.

1. Архітектонічні способи. Аналіз показує, що у „Bild” велику роль відіграють графічні засоби. Насамперед, це поєднання двох і більше кольорів у заголовку. Як правило, це сполучення червоного із чорним або білим. У більшості випадків контрастним кольором виділяються перше слово або початок заголовку : „ **Gemeinbrief** an die Formel-1-Bosse.” – „ **Ich habe Oma & Opa getötet**, weil sie meine Schwester quälten.” [Тут і далі виділено нами. – О.П.].

Спорадичними є випадки виділення іншим кольором слів, що знаходяться у середині або у кінці заголовків: „ Er hat schon längst eine **Neue**.” – „ Vor **Hunger** assen sie **Pferdekadaver**.” – „ Anna Nicole Smith halbiert sich **fast** selbst.”

Що стосується газети „Бульвар”, то на її сторінках наявними є лише три кольори : чорний, білий та рожево-бузковий. Кольорові контрасти використовуються лише на першій та останній сторінках. На відміну від „Bild”, нами не зафіксовано поєднання в одному заголовку різних кольорів.

Щодо фото, то вони, як в українських, так і в німецькій газетах розміщені у кожній статті, крім коротких інформаційних повідомлень. Крім того, більшість статей мають по два і більше фотознімки.

2. Композиційно-стилістичні способи. У сприянні м. но важливу роль відіграє негативне поле семантики. Актуалізація цієї негативності можлива лише у протиставленні її позитивному полю. У досліджуваних нами джерелах зафіксовано опозицію „ м. норма / норма” і похідну від неї „насильство / ненасильство” .

У першій групі опозицій виокремлюємо лексику, що асоціюється із концептом „хвороба”.

Bild : „ **Das bittere Leid** der Schönheits-Königin. Mit 20 Miss Brandenburg. Mit 21 im **Rollstuhl**.” У даному випадку виразам „bittere Leid” та „Rollstuhl” протиставлено титул – переможниці конкурсу краси та молодий вік героїні статті.

Семантику конфлікту виражено і у заголовку : „**Parkinson!** Liz Taylor sehnt sich nach dem Tod.” Негативне значення лексем, що позначають тяжку хворобу та смерть, актуалізується у контексті із іменем м. нормою ідомої актриси. Далі ця опозиція розвивається у підзаголовках: „ Diva Elizabeth Taylor galt jahrzehntelang als